

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN AȘEZAREA ROMÂNĂ DE LA MICĂSASA (CAMPANIA 1993)

Cercetările arheologice în anul 1993, ca și anul precedent, s-au făcut în zona centrală și de nord a așezării romane, la sud de cele din anul trecut, în actuala grădină a locuitorului Ilie Pănzan¹. S-a trasat perpendicular, pe secțiunile precedente², două secțiuni paralele, de 20×2 m fiecare, orientate NV—SE, cu un interval de 1 m între ele. Datorită ansamblurilor arheologice apărute în secțiune în decursul desfășurării săpăturilor, pentru ca acestea să poată fi urmărite, s-a desființat o parte din interval, pe 9 m lungime și pe latura sud-vestică a secțiunii I s-a deschis o casetă de 3×4 m (fig. 1/1).

În timpul cercetărilor, în cuprinsul acestor suprafețe, s-a constatat că stratul cu urme materiale din epoca romană apare de la 0,20—0,30 m până la 1—1,20 m adâncime. Și în acest strat, în care covârșitor este materialul ceramic, pe unele locuri, s-au constatat și aici trei niveluri de construcție.

Primul nivel, mai slab reprezentat, aflat la baza stratului, este prezent prin rămășițele unei clădiri ce apare la 1,81 m adâncime și din care, pe 7,55 m, s-a surprins din latura nord-estică fundația, făcută din pietre de râu și din care, înspre sud-vest, plecau alte două fundații, late de 0,40 m, ce, la rîndul lor, compartimentau niște încăperi (fig. 1/1), prin dăre de arsură și pigmentații, provenind din incendierea sau topirea unor materiale perisabile.

În nivelul doi, mult mai bogat în materiale descoperite, între care multe materiale dislocate provin de la construcții, pe o suprafață de 2,85×1,50 m, s-au aflat urme din pavimentul și treptele unui atelier de olărie, făcute din pământ bătătorit, ce suprapuneau parțial camera de alimentare cu combustibil a unui grup de două cuptoare și, pe o suprafață de 6,90×6,60 m, înspre baza nivelului, de 5 cuptoare pentru ars vase³ (fig. 1/2). Pe acestea le vom prezenta, în continuare, în ordinea dezvelirilor și în măsura observațiilor ce s-au putut face în funcție de conservarea lor.

Cuptorul 1, aflat parțial în secțiunea I și parțial în casetă, orientat spre vest, apare la 0,80 m și este prezent până la 2,77 m adâncime. Distrus printr-o puternică uzură, a fost, apoi, transformat în cameră de alimentare cu combustibil pentru un cuptor (cuptor 2), realizat ulte-

¹ Motivele ce ne-au determinat să continuăm în acest loc săpăturile au fost descoperirile care au adus noi și interesante date cu privire la producția ceramică în această așezare.

² S-a procedat în acest mod, ținându-se seama de conveniențele localnicilor, de situațiile în teren, pentru a se pătrunde cât mai mult spre centrul așezării.

³ Acestui grup i se adaugă și unul descoperit în anul trecut, formând un grup restrâns de șase cuptoare.

rrior la sud-est. Se pare, că el avea o formă elipsoidală. Fiind tangent cu un cuptor aflat înspre sud (cuptor 3), peretele dintre aceste cuptoare învecinate, atât al camerelor de ardere a vaselor cât și în bună parte și camerelor de foc, din cauza puternicei uzuri era prăbușit. Din câte am putut constata, se pare că avea camera de ardere, cu diametrul maxim, deasupra grătarului, de $1,40 \times 0,95$ m și că era înaltă de 0,83 m și că avea o crustă de 3,5 cm. Grătarul confecționat, pare-se, dintr-o placă de lut, distrus total, era după cum s-a putut observa pe pereții cuptorului, de 0,12 m grosime, iar din canal, ce intră în peretele de nord-vest al casetei, de asemenea, distrus, nu s-a putut identifica decât lățimea, de 0,41 m.

Cuptorul 2, aflat aproape integral în secțiunea I, orientat înspre nord-vest, apare de la 0,80 până la 2,52 m adâncime. Camera de foc, înaltă de 0,42 m, are în interior un perete median, făcut din pământ cruțat. Canalul, lung de 0,80 m, lat de 0,53 și înalt de 0,42 m, se deschide în cuptorul 1, cuptor care, după cum s-a amintit, fiind puternic uzat, a fost transformat în camera de alimentare cu combustibil a acestuia. Din grătar, făcut din placă de lut, groasă de 0,16 m, s-a păstrat doar foarte puțin înspre pereții cuptorului. Camera de ardere, cu diametrul maxim, deasupra grătarului, de 1,53 m, înaltă de 1,05 m, cu pereții arcuiți, avea, la suprafața nivelului de călcare, diametrul de 1,05 m și crustă de 3,5 cm. În interiorul cuptorului s-au aflat fragmente provenind de la vase, din pastă fină, cărămizie și cenușie, de la vase, din pastă grosieră, cărămizii sau gri, unele ornate cu benzi de linii incizate sub buză. În cuptorul 1, devenit camera de alimentare a acestui cuptor, pe lângă ceramica amintită, notăm câteva fragmente de fructiere cenușii, cu vernis negru și câteva fragmente de amfore de import.

Cuptorul 3, se află în casetă, situat la sud de cuptorul 1, tangent cu acesta, apare de la 1,02 până la 2,91 m, este, de asemenea, puternic distrus, mai ales, după cum s-a amintit, peretele învecinat cu cuptorul 1. Camera de foc, înaltă de 0,72 m, are în interior un perete median, făcut din pământ cruțat și din vălătuci. Canalul orientat spre vest, lung de 0,83 m, lat de 0,41 m și înalt de 0,70 m, intră parțial, de asemenea, în peretele de nord-vest al casetei. Camera de ardere a vaselor, cu diametrul maxim, deasupra grătarului, de 1,30 m, era înaltă de 0,93 m și avea crusta de 3 cm. Ceramica aflată aici este similară cu cea din cuptorul precedent, remarcăm totuși câteva fragmente de castroane din pastă fină, cenușie ce au pe peretele interior depuneri de culoare albă, probabil, var⁴, precum și fragmente de oale mari, cărămizii, ornate cu striuri executate cu mătura.

Cuptorul 4, aflat în interval și parțial în secțiunile I și II, orientat spre est, alimentat cu combustibil din aceeași cameră ca și cuptorul 5, apare de la 1,06 m până la 3 m adâncime. Camera de foc, circulară, cu suprafața de $1,64 \times 1,60$ și înaltă de 0,56 m, avea în interior un perete median, lung de 1,51 m, lat de 0,46 și înalt de 0,56, făcut din pământ cruțat. Grătarul, făcut dintr-o placă din lut, perforată de orificii circulare, cu diametre între 8 și 12 cm, distrus în bună parte, era sprijinit

⁴ Specificăm că în timpul cercetărilor, din anul 1992, în preajma acestor cuptoare s-a aflat o groapă cu var.

pe peretele median și bordura de la pereții cuptorului; creată prin inegalitatea dintre suprafața camerei de foc și a camerei de ardere a vaselor, aceasta din urmă, de obicei, mai mare, în cazul de față inegalitatea fiind chiar foarte mare⁵. Camera de ardere, în acest caz, are o suprafață circulară de 2,12×2 m, este înaltă de 1,26 m și are o crustă de arsură de 4 cm, lipită cu un strat subțire de lut pe perete, în interior. Canalul, lung de 0,65 și lat de 0,75 m, se deschide în camera de alimentare cu combustibil amintită.

În interiorul cuptorului s-au aflat fragmente de vase din pastă fină, cărămizii și cenușii și câteva fragmente de vase de import, precum și câteva oale mari sferoidale din pastă grosieră, neagră.

Cuptorul 5, aflat în secțiunea a II-a, orientat spre vest, alimentat din aceeași cameră ca și cuptorul 4, apare de la 1,02 până la 2,42 m. Camera de ardere cu diametrul maxim, deasupra grătarului, de 1,50 m, de 1,32 m, are în interior un perete median, lung de 0,80 m, lat de 0,25 m și înalt de 0,57 m. Grătarul, din placă de lut, groasă de 0,21 m și cu orificii circulare, cu diametre de 8 cm, este distrus în mare parte. Camera de ardere, cu diametrul maxim deasupra grătarului, de 1,50 m, înaltă de 0,62 m, cu pereți arcuți în așa mod încât la nivelul antic de călcare diametrul era numai de 1,27 m, are crusta de 4 cm și urmele unui strat subțire de lut, lipit pe pereți, în interior. În interiorul cuptorului s-au găsit fragmente de vase mari sferoidale, din pastă fină, cărămidă și cenușie, de la vase obișnuite, unele cu urme de cărbune bituminos pe peretele interior, multe oale mari, din pastă grosieră, de culoare gri sau cărămidă, unele decorate cu benzi de linii incizate, ondulate, unele inegal arse, cu pete de nuanțe diferite, precum și fragmente de vase, modelate cu mâna, decorate cu striuri executate cu mătura (pl. 44/1).

Camera de alimente, comună cuptoarelor 4 și 5, elipsoidală, apare de la 1,26 până la 2,60 m, în fața cuptorului 5 și până la 2,96 m, în fața cuptorului 4⁶. Ceramica aflată corespunde cu cea din cuptoare.

În ultimul nivel, spre începutul secțiunii a II-a, la 0,43 m adâncime, încălecat, puțin, spre nord-vest de un pavaj făcut din fragmente de cărămizi și țigle din epoca modernă, s-a dat, pe 6,75 m, de o fundație lată de 1 m, făcută din lespezi și pietre de râu, orientată SE—NV, ce, la rândul ei, suprapune rămășițele atelierului și ale cuptorului 5 din nivelul mijlociu. De asemenea, înspre capătul secțiunii I, pe latura sud-vestică, la 0,45 m, s-a dat de capătul unei fundații și între 0,18 și 0,40 m adâncime, de două platforme din fragmente de țigle și olane, provenind de la acoperișuri prăbușite (fig. 1/1).

În toate aceste trei niveluri, dar, mai ales, în cel mijlociu, s-a aflat, după cum s-a amintit, o imensă cantitate de ceramică romană, între care și fragmente de vase dacice, unele modelate cu mâna, ornate cu brăuri

⁵ La majoritatea cuptoarelor cercetate, alături de nișa creată, în care era fixat grătarul în pereții cuptorului, pentru o mai mare rezistență, întâlnim astfel de borduri obținute din inegalitatea mai mică sau mai mare dintre cele două camere.

⁶ În fața cuptorului 4 ea era mai adâncă, căutându-se o cât mai bună corespondență cu nivelul *praefurnium*-urilor acestora; după cum s-a arătat, baza structurilor acestor cuptoare era diferită.

în relief sau cu striuri (pl. 44/1), efectuate cu mătura. S-au aflat foarte multe fragmente de la vase mari sferoidale cu sau fără toartă, cu fundul inelar și buza răsfrântă, dominante fiind însă cele provenind de la *dolia* și de oale mari, de tip borcan, din pastă bună gri. Suficient de multe sunt și oalele și fragmentele de oale din pastă grosieră, negricioasă sau cărămizii, precum și cele din pastă fină cenușie, nelipsind nici fragmentele de la vase de import, unele de la boluri *terra sigillata* sau de la amfore. În afară de cele specificate mai sus, remarcăm descoperirea a două tipare din lut pentru confectionat medalioane⁷, aflate în apropiere unul de altul, la 0,75 și la 0,85 m adâncime, în dărâmăturile de lângă și deasupra ruinelor cuptorului trei. Primul, într-un chenar șanțuit, circular, cu diametrul de 10 cm, reprezintă în centru, incizat, bustul zeului *Serapis*, reprezentat privind în față, cu barbă stufoasă, cu părul bogat, pe creștet cu *calathus*, cu capul înconjurat de raze, îmbrăcat într-o manta drapată. Bustul este încadrat de o linie circulară, incizată, marginită, la rândul ei, de un șir de palmete incizate și, apoi, de un cerc de puncte, abia perceptibile (pl. 45/1). Cel de al doilea tipar, mult mai rău păstrat, cu marginile aproape distruse și în bună parte spoliat, în cadrul unui chenar circular, incizat, cu diametrul de 9,2 cm, înfățișează (efectuat, de asemenea, prin incizii), se pare, o luptă, o încheștare, între două personaje; se disting o lance și un scut (pl. 45/2). Un fragment de tipar, de la capătul unei borduri de tavă, din pastă cărămizie consistentă, ornat, prin presare, prezintă lujeri cu frunze și fructe, ce încadrează capul unei figuri feminine (pl. 46 1). Menționăm, de asemenea, 51 fragmente de farfurii, dintre care 50 din pastă fină, cenușie și unul din pastă fină, cărămizie, cu decor, pe fund, în interior „în raze“, executat cu roțița dințată, în mai multe șiruri circulare și acoperit, apoi, cu vernis, de culoare neagră sau brună (primele) sau cărămizie (ultimul), 17 fragmente de farfurii, din pastă fină, cenușie cu decor „în raze“, ce încadrează una sau mai multe ștampile, în formă de frunze alungite, frunze lobate (pl. 46/4), corole, fructe de mure, motive cruciforme (pl. 46/3) sau semilunare (pl. 46/2), cele mai multe aflate în dărâmăturile cuptoarelor ori grupate în secțiunea a II-a, între metri 16,45—18,35, probabil, în preajma unui alt cuptor, spre nord-est, nedescoperit. S-au mai găsit: două fragmente din bordura unor *mortaria* stampilate (pl. 44/2—3), 12 fragmente de vase stampilate, două fragmente de vase *terra sigillata* locale, 4 fragmente de vase ornate cu șarpe în relief, unele cu cerculețe incizate, un jeton din perete de vas, din lut, trei lucerne fragmentare, una cu stampila SEXTVS și 6 fragmente din altele, 5 anse de pateră, 6 fragmente de vase, din sticlă, un fragment dintr-un străpungător de os, două fragmente de fibule, din bronz, o spatulă și 9 fragmente din alte obiecte de bronz, precum și 5 monede de imperiale din bronz.

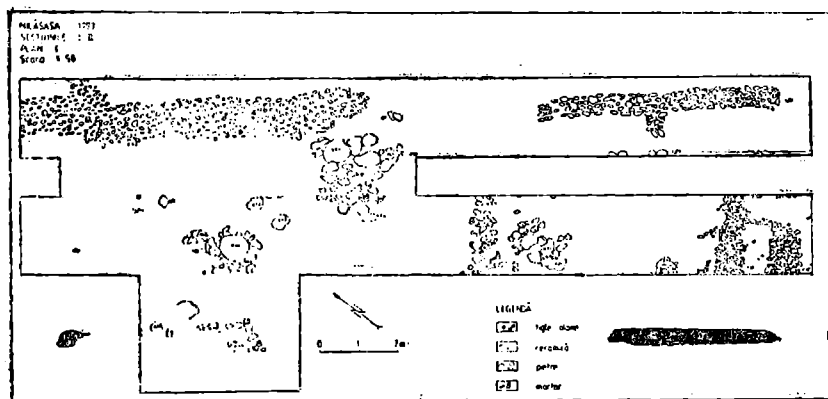
IOAN MITROFAN

⁷ Numărul celor descoperite în această așezare a ajuns, deocamdată, la patru.

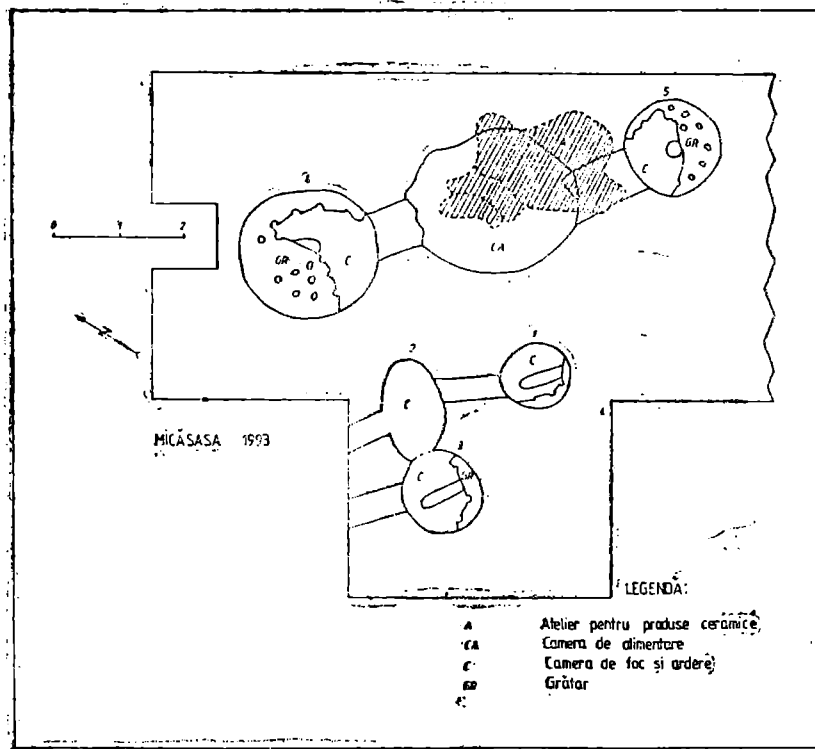
RECHERCHES ARCHÉOLOGIQUES DANS L'ÉTABLISSEMENT ROMAIN DE MICĂSASA (LA CAMPAGNE DE 1993)

(Résumé)

Les fouilles de cette année ont continué les recherches de l'année précédente. Deux sections ont été pratiqué, perpendiculairement sur celles de 1992. Par endroits on a surpris trois niveaux de construction. Le première de bas en haut contient des traces de la fondation d'un bâtiment à plusieurs chambres et des traces de brulure et pigmentations résultées des matériaux perissables. Dans le deuxième niveau, beaucoup plus riche en vestiges en a trouvé, à part des traces de construction, les restes d'un atelier et de cinq fours de potier. Le plancher de l'atelier superpose la chambre d'alimentation qui deservait deux des fours. Le dernier niveau se caractérise par les traces de la fondation d'un bâtiment de grandes dimensions qui superpose les restes de l'atelier et des deux fours dont on a parlé et, par endroits, on a trouvé des plate — formes faites de fragments de briques et de tuiles qui provenaient du toit de plusieurs constructions qui étaient des ensembles des échafaudages en bois. Tous le niveau et surtout le niveau moyen contient une immense quantité de céramique, romaine et parfois dacique travaillée à la main. Parmi les autres découvertes on peut mentionner: deux moules de médaillons, un fragment de moule pour la fabrication des plateaux, des anses de pathères, 51 fragments de vases décorés avec des rayons, 17 fragments de vases estampillés et décorés avec des rayons, 3 fragments de vases à decor appliqué, 2 fragments de vases *terra sigillata*, 4 fragments de vases d'importation, une fibule et 5 monnaies.

1

2

Fig. 1. 1. Planul suprafeței săpate; 2. Plan cu rămășițele atelierului.